An aerial photograph of a rural landscape. In the foreground, a large, calm lake reflects the sky. The middle ground shows a cluster of small, light-colored buildings, possibly a farm or a small village, surrounded by green fields and scattered trees. The background consists of rolling hills covered in dense evergreen forests. The overall scene is peaceful and scenic.

Henkikirjat, tilahistoriaa ja muita esiin tulleita asioita

Jokela 25.2.2026

Henkikirjat 1809-1990

- Henkikirjat löytyvät Kansallisarkistosta: Käytä digihakemiston pikavalintaa 'Henkikirjat'.
- Henkikirjat on koottu vanhan läänijaon mukaisesti pitäjittäin, kylittäin ja taloittain. Digihakemistoon tallennetut hakemistonimet auttavat.
- Verkossa luettavissa ovat henkikirjat vuosilta 1809-1925
- 1925 vuodesta alkaen henkikirjat ovat käyttörajoitettuja. Niitä voi lukea Kansallisarkiston sisäverkossa vapaasti noin vuosilta 1925-1945. Tätä uudempia saa luettavaksi tutkijasaleihin, kun tekee käyttölupahakemuksen.
- Vuodesta 1925-1993 ovat olleet väestö- ja kiinteistöluetteloita, ei enää veronmaksuperuste.
- Varhaisimmissa kirjoissa laskettu tarkkaan henkilömäärät, maat ja mannut, maksetut verot, isännän nimi ja maksavien perheenjäsenten nimet.
- Syntymävuodet noin vuodesta 1880 alkaen kahdella numerolla
- 1940 alkaen syntymäajat täysi-ikäisille, lapset merkitty L p-t (p=pojat, t=tytöt)
- Noin 1948 myös lasten nimet kirjaan, myös kaikkien syntymäajat

Henkikirjat 1635 – 1809

- Vanhimmat henkikirjat löytyvät Kansallisarkistosta: Käytä digihakemiston pikavalintaa 'Voudin- ja läänintilit'.
- Henkikirjat olivat osa tositekirjaa 1700-luvun puoliväliin asti, sen jälkeen omina Henkikirjat-niteinään – digihakemiston otsikot auttavat.
- Henkikirjat on kasattu lääneittäin, pitäjittäin, kylittäin ja taloittain. Huomaa, että saman alueen henkikirjoja voi olla useammassa tilikirjassa, kun läänijako- ja nimet ovat muuttuneet.
- Henkikirjat sisältävät luettelot talon asukkaista, jotka ovat maksaneet henkirahaa. Veronmaksun ylä- ja alaikärajat ovat vaihdelleet eri aikoina.
- Ennen vuotta 1634 henkilöverojen keruussa on käytetty myllytulli- ja manttaaliluetteloita noin kymmenen vuoden ajan. Käytä digihakemiston pikavalintaa 'Voudin- ja läänintilit' ja valitse voutikuntien tilejä.

Mitä tietoja löytyy henkikirjoista ja mitä ei löydy

- 1635: 12-63 vuotiaat pitäjittäin ja kylittäin
- 1652: alaikäraja 15 vuotta
- 1655: talojen isännät verolle yli 63 vuotiaina
- 1693: luetteloon kaikki henkirahaa maksavat, asutut tilat, talot ja torpat
- 1779 kihlakunnan kirjuri eli henkikirjoittaja
- 1826, 1865 uudistuksia, mm. yhtenäiset ohjeet, alaikäraja 16 vuotta
- 1894 tilan omistusoikeusmerkintä
- 1924 henkirahan kanto loppuu, tulo- ja omaisuusvero käyttöön 1925
- 1941 kaikki nimet kirjaan, hakemisto jo 1937
- 1641: Aateliset vapautetaan henkirahan maksusta. Myös perheet ja palkoilliset vapautetaan
- 1652: Säterien lampuotit (tilanvuokraajat) vapautetaan
- 1693: Lampuotit taas verovelvollisiksi
- 1600-luvulla vapautettuja: sotaväen päällystö, alipäällystö ja miehistö Piispat perheinen ja palveluskuntineen Hovioikeuden asessorit, yliop. Professorit, ylioppilaat ja koululaiset
- 1700-luvulla: teollisuuden harjoittajat ja työväki vuoteen 1766
- 1800-luvulla: Uusien kaupunkien asukkaat 10 vuotta. Suomen sotaväessä palvelevat vaimoineen

Aloita uusimmista dokumenteista: -helppo lukea ja vanhemmissa on samat asiat

Henkikirja v. 1880

Kylän nimi.	Talon			Savuja.		Asiakirja, johon omistus- tahi hallinto-oikeus perustuu.	Tilan sekä maakirja- että muu paikkakunnalla käytetty nimi kilöin nimi ja syntymävuosi ynnä syy vapautukseen henki- rahabasta y. m.
	Numero.	Taloluku.	Manttaali. Raisi. Kruunun. Perintä.	Maksavia. 16,50 litraa.	Lyhennettyjä. 8,75 litraa.		
			Palstatiloja.			Laji.	Antopäivä.

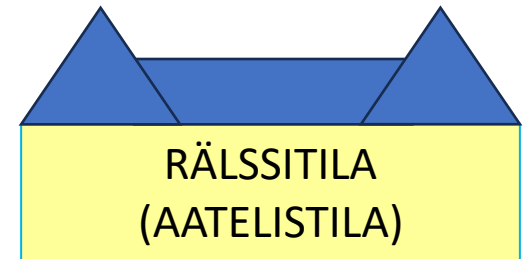
Henkirahaa maksavia.		Henkirahaa maksavia.		Miehiä.	Naisia.
Joille henkirahaa tässä ei ole määrätty.		Yli- ja alaikäisiä sekä muista syistä vapautettuja		Miehiä.	Naisia.
		Yönäjällä passilla oleskelevia.		Miehiä.	Naisia.
		Summa väkilukua.		Miehiä.	Naisia.
Maanviljelijöitä vuokratulla maalla (lampuoteja, torppareita, kruununmetsätorppain haltijoita).					
Maanviljelijöitä, jotka omistavat itsenäistä maata tai palstatilaa, taikka hallitsevat kruununtilaa tai kruununmetsätalaa; eläkkeensaajia; kruununvirakaloin vuokraajia.					
Virkamieliä ja pensionaattijoita; muun elinkeinon kuin maanviljelyksen itsenäisiä harjoittajia; yhtiöjohtajia ja isännöitsijöitä; korvolla-eläjiä.					
Maanviljelijöitä vuokratulla maalla (lampuoteja, torppareita, kruununmetsätorppain haltijoita).					
Maanviljelijöitä, jotka omistavat itsenäistä maata tai palstatilaa, taikka hallitsevat kruununtilaa tai kruununmetsätalaa; eläkkeensaajia; kruununvirakaloin vuokraajia.					
Virkamieliä ja pensionaattijoita; muun elinkeinon kuin maanviljelyksen itsenäisiä harjoittajia; yhtiöjohtajia ja isännöitsijöitä; korvolla-eläjiä.					
Palvelijoita ja työntekijöitä, jolla on vakinainen toimi:		maanviljelyksen alalla.		teollisuustaloksissa.	
		muuta.		joilla ei ole omaa asuntoa.	
		joilla on oma asuntoa.		joilla on oma asuntoa.	
Muita vakinaiseen työhön ei kiinnitettyjä henkilöitä.					
Paikkakunnalla ei oleskelevia.					
Ei luterilaisia.					
Muita kristittyjä uskollaisia.					
Kreikkalais-oikeuskoisia.					
Asevelvollisia miehiä 21 vuoden iällä.					
Ei kristittyjä.					

Jokela

- Vuoden 1917
henkikirjassa:
Tuusulan kirkonkylä 4
Krapa (Jokelan kartano)
 - Vuoden 1923
henkikirjassa
Tuusulan kirkonkylä 4:
Krapa (Jokelan kartano)
Jokelan tiilitehdas
 - Vuoden 1925
henkikirjasta puuttuu
Tuusulan kirkonkylä ja
muitakin kyliä
- <https://digihakemisto.net/item/2111666135/5641291414/519>
 - <https://digihakemisto.net/item/2112465875/11680884201/733>

Maanluonto

- Maanluonto:
Määrittä sääty-yhteiskunnassa kiinteistöjen omistus- ja nautintasuhteet
Kuka maan omistaa? Kuka saa maan tuoton?
- Kolme maanluontoa:

- Ennen vuotta 1723:
Valtio hallitsi maata ja keräsi verot
Tilan haltijuus oli kuitenkin usein perinnöllinen

Perintö- eli verotila

- Perintötila eli verotila (skattehemman) : Yksityisen henkilön maatila, johon hänellä oli täysi omistus- ja nautintaoikeus
 - Oikeudet: myynti, panttaus, vuokraus (ja myös lohkominen)
 - Velvollisuudet: maavero, kruununkymmenykset, kirkonkymmenykset, ym, tienpito, siltojen ylläpito, kyyditykset, majatalonpitovelvollisuus
 - Riskit: jos huonoina vuosina veronmaksu ei onnistunut, kolmen vuoden jälkeen palautui kruununtilaksi (ennen v. 1789)
 - Esim. Isonvihan aikaan (1713-1721) tiloja palautui kruunulle, sen jälkeen taas myytiin perintötiloiksi

Kruununtila

- Kruununtilan asukkaalla oli vain hallintaoikeus tilaan
 - Talonpitoa valvoi kruununvouti (katselmukset)
 - Osto-oikeus vuosina 1723-63, 1765-1773 ja vuodesta 1789 alkaen
 - Haltijuus perinnölliseksi vuoden 1789 jälkeen -> vanhin poika peri,
viime kädessä maaherra ratkaisi.
- Tilojen valvonnasta syntyneitä dokumentteja:
 - Kruununtilojen asukkaanvaihdot
 - Kruununtilojen katselmuspöytäkirjat

Perinnöksiostoasetus 1723

- Vahvisti viljelijöiden asemaa maanomistajina
- Maanomistuksen vakaus: tavoitteena varmistaa tilojen jatkuvuus tuleville sukupolville
- Kruununtilojen muutos perintötiloiksi
- Laillinen omistusoikeus:
 - taloudellinen asema parani
 - sosiaalinen asema ja vaikutusvalta maaseudun yhteisössä kasvoi
- Perintöoikeuden hinta:
 - 1700-luvulla 6 vuoden maaveron suuruinen, vuodesta 1793 10 vuoden maavero
 - 1800-luvulla noin 3 vuoden verot
 - Kertamaksulla, 1858 10-vuoden maksuaika
- Autonomian aikana lähes kaikki valtion omistamat viljelykset siirtyivät niitä viljelleiden ihmisten omistukseen kruununtilojen perinnöksiostojen myötä

Yhdistys- ja vakuuskirja 1789

- Paransi sekä kruununtilallisten että perintötilallisten oikeuksia
 - Verorästit eivät enää voineet johtaa perintöoikeuden menetykseen
 - Kruununtilakin siirtyi jälkeläisille, jos tila ja verot oli hoidettu
- Salli rälssi- tai perintötilan halkomisen: Ehtona oli että
 - tilan jäännösosa pystyy antamaan elannon kolmelle täysi-ikäiselle ja
 - uusi tila oli yhtä kannattava
- Uusi tila voitiin lohkoa yhdestä tai useasta eri tilasta
- Vasta 1916 verotilojen lohkominen tuli täysin vapaaksi

Tilahistorian tutkimusta

- Henkikirjoihin on lisätty vuodesta 1894 tilan omistusoikeusmerkintä: Talon kohdalla, vasemmalla puolella on lainhuudon päivämäärä, kiinnekirjan päivämäärä tai vastaa merkintä omistusoikeuden siirtymisestä.
- Omistusoikeuden tai perintöoikeuden siirtymisen voi tarkistaa myös maakirjasta. Kirjoita digihakemiston hakukenttään maakirja*
 - Valitse: Maanmittaushallituksen maakirjat ja kruununmaaluettelot – arkisto
 - Valitse: Maakirjat (1820-1939)
 - Valitse luettelosta vuoden 1905 (täydennetty) maakirja. Luettelot on tehty lääneittäin, kihlakunnittain, pitäjittäin. Taas digihakemiston otsikot auttavat
 - Etsi oikea pitäjä, kylä ja talo ja kirjaa tiedot ylös.

Perinnöksiosto

- Kun olet löytänyt perinnöksioston päivämäärän henkikirjasta tai maakirjasta
- Digihakemistosta löytyy vielä Perintökirjojen lähetysluettelot (1820 – 1939)
- Kirjoita Digihakemiston hakukenttään Perinnöksi*
 - Valitse Perinnöksiostoasiakirjat
 - Valitse B LUETTELOT
 - Valitse joko luettelo BA tai Bc.
 - Valitse oikea lääni ja ajanjakso
 - Valitse ajanjakso
 - Etsi päivämäärän mukaan oikea talo ja kirjaa ylös tiedot.
- Perinnöksioston dokumentit ovat tutkittavissa vain Kansallisarkiston tutkijasaleissa.

Sarka maatilatietokanta

- Suomen maatalousmuseo Sarka on digitoinut kaikkien saataville 1930-luvulla ilmestynyttä kirjasarjaa *Suomen maatilat 1–5 – Tietokirja maamme keskikokoisista ja suurista maatiloista*.
- Digitointia on täydennetty 1960-luvulla ilmestyneen Suuri maatilakirja -teossarjan tiedoilla.
- Digitointi ei ole täydellinen, mutta tietoja maatiloista löytyy kaikkialta Suomesta
<https://sukutilat.sarka.fi/>
- Maatilakirjojen alkuperäisiä kuvia on tallennettu Museoviraston kokoelmiin. Niitä voi vapaasti katsoa Museoviraston sivuilta
<https://museovirasto.finna.fi>.
- Muista myös museoiden, kirjastojen, oppilaitos ym. Finna-sivusto
<https://www.finna.fi/>
- Digihakemiston hakukenttään tilan nimi: löytää ainakin kartanot ja virkatalot eli puustellit

Kartat: Pitäjänkartat 1800-luku

- Käytä digihakemiston Kartat-pikavalintaa
- Valitse Maanmittaushallituksen historiallinen kartta-arkisto (kokoelma)
- Kohta Ia.* Pitäjänkartasto (1749-1917)
 - Alkuperäiset pitäjittäin laaditut karttarullat on leikattu yleislehtiin mukaisesti karttalehtiin. Kartat on laadittu 1840-luvulta alkaen ja niitä on myöhemmin täydennetty.
 - Kiinteistöjaotus, maastokuviot, asutus, viljelykset, rajat, vesistöt ja kulkuyhteydet
 - Yleislehtiin voi tarkistaa esim. 'Vanhat painetut kartat' sivuston kartoista
- Kohta Ib.* Senaatin kartasto (1870-1919)
 - Topografiset kartat mittakaavassa 1:21 000 vuosilta 1870-1917
 - Kattaa eteläisen Suomen, kuvaa asutusta ja maastoa, myös korkeussuhteet
 - Rinnakkainen karttasarja (Topografikarttojen kokoelma) suomenkielisillä teksteillä ja eri värityksellä löytyy kirjoittamalla digihakemiston hakuruutuun karttasarjan nimen alusta min. 5 merkkiä esim. Topogr*

Kartat: Vanhat tiluskartat ja isojakokartat

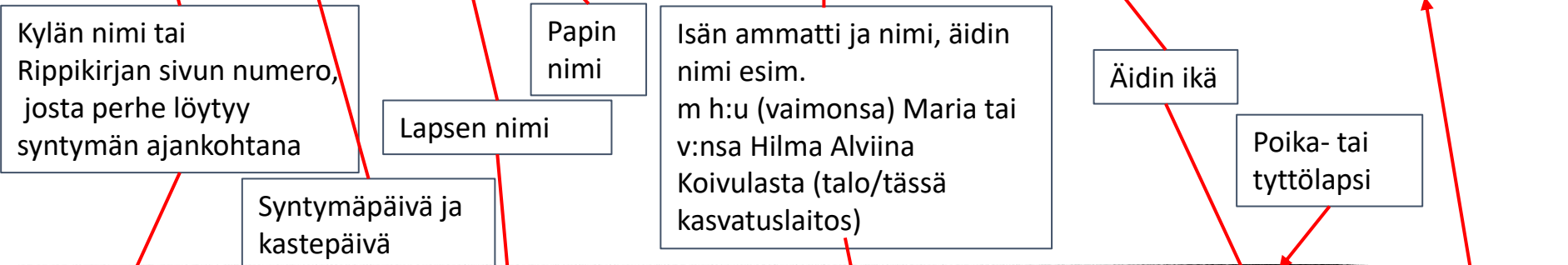
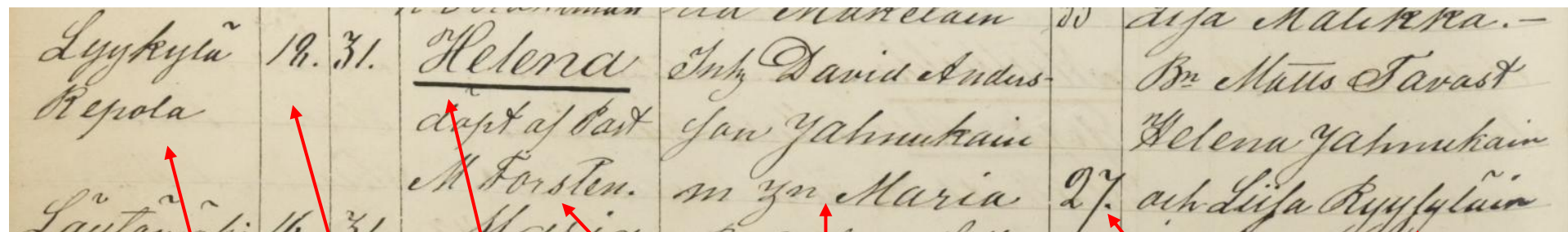
- Käytä digihakemiston Kartat-pikavalintaa
- Valitse Maanmittaushallituksen uudistusarkisto
 - Valitse MHA U Uudistuskartat ja –asiakirjat (1700-1960)
 - Valitse lääni
 - Valitse pitäjä
 - Etsi luettelosta oikea kylä ja kartta
- Sisältää mm. vanhoja, kyläkohtaisia tiluskarttoja, jotka ovat olleet verotuksen perusteina. Näihin karttoihin kuuluu usein selitysosa, jossa on arvioitu pellot, niityt ja myöhemmin myös metsät.
- Sisältää isojakokarttoja, joihin myös kuuluu selitysosa, jossa on kerrottu isojaon suorittamisesta ja lueteltu, arvotettu ja jaettu kylän maa-alat.
- Isojakokarttojen digitointia ei ole täysin tehty. Osa kartoista on edelleen katsottavissa vain tutkijasaleissa tai niitä digitoidaan sitä mukaa kun tutkijasalivarauksia tehdään.

VRO – Valtiorikosoikeudet

- Valtiorikosoikeus VRO oli vuosina 1918-1920 toiminut tuomioistuin, joka tuomitsi punaisten puolella sisällissotaan osallistuneita
- Valtiorikosylioikeus VRYO toimi ylempänä oikeusasteena. VRO:n tuomion jälkeen tuomituilla oli seitsemän päivän ajan oikeus anoa armoa ylioikeudelta. Noin kolmannes VRO:n käsittelemistä tapauksista päättyi VRYO:n käsiteltäviksi
- Käytä digihakemiston 'Valtiorikosoikeudet'-pikavalintaa
- Avautuu näkymä Valtiorikosoikeuksien ja Valtiorikosylioikeuden arkisto 1918-1928
 - Valitse J MUUT ASIAKIRJAT (1918-1922) Aktihakemisto
 - Valitse oikea hakemisto, nimet ovat aakkosjärjestyksessä
 - Etsi oikea sivu (jakso) nimen mukaan
 - Etsi sivulta haettu nimi ja aktinnumero
 - Kirjaa ylös aktinnumero ja tieto oikeusasteesta VRO / VRYO
- Palaa näkymään Valtiorikosoikeuksien ja Valtiorikosylioikeuden arkisto 1918-1928
 - Valitse F Kirjeisto Valtiorikosoikeuden ja Valtiorikosylioikeuden aktit 1918-1920
 - Valitse joko Valtiorikosoikeuksien tai Valtiorikosylioikeuden aktit
 - Valitse aktinumeron mukainen väli pitkästä aktiluettelosta
 - Valitse oikea sivu (jakso). Kuvaus-sarakkeeseen on täydennetty sukunimiä ja aktinnumeroita
 - Peräkkäisiä sivuja tuomiosta on yleensä 10-20. Tuomion langettamisen lisäksi saattaa löytyä kuulustelupöytäkirjoja, todistajanlausuntoja ym.
- Myös kohdassa B luettelot on tuomittuja koskevia asiakirjoja

Kastemerkinnät

- Viipuri mscrk 1870
- Tuusula 1901

Sivu numero Rippikirjan sivun numero.	Syntyi Föddes		Kastettiin Döptes		Lapsen nimi. Vanhempien säätty, nimi ja kotipaikka. Kummien säätty ja nimi. Missä lapsi kastettiin ja kuka kastoi. Barnets namn. Föräldrarnas stånd, namn och hemvist. Faddrarnes stånd och namn. Hvärest och af hvem barnet döptes.	Äidin ikä. Morsens Alder.	Poika- tai tyttölapsi. Marskon. Vastaspöps. Gutt.
	Kuukausi Månad.	Päivä Dag.	Kuukausi Månad.	Päivä Dag.			
1105	Helsinki	18	Maalisk.	13	Yrjö Hilmaari. Wt. Katsast. Mikko Lorsa ja v:nsa Hilma Alviina. Koivulasta. - Kt: Katsast. Erland Sten ja v:nsa Edla Helsingistä Katsast. Klas Emil Myrberg ja v:nsa Lydia. Talo. Hilda Lorsa Helsingistä. K. L. L. L. L.	35	

Vanhat käsialat

- Kansallisarkistosta löytyy digitoituna vanhojen käsialojen ja asiakirjojen opas.

Vanhat käsialat ja asiakirjat

- Kansallisarkiston julkistama tekstintunnistusedemo tunnistaa käsialakirjoituksen 1500-1900-luvuilta. Demo löytyy täältä: <https://huggingface.co/spaces/Kansallisarkisto/Multicentury-HTR-Demo>

1700-LUVUN TEKSTEISSÄ ESIINTYVIÄ KIRJAINMUOTOJA

A				a			
B				b			
C				c			
D				d			
E				e			
F				f			
G				g			
H				h			
I				i			
J				j			
K				k			
L				l			
M				m			
N				n			
O				o			
P				p			
Q				q			
R				r			
S				s			
T				t			
U				u			
V				v			
W				w			
X				x			
Y				y			
Z				z			
Ä				ä			
Å				å			
Ö				ö			

Blifw a , hwarom sedan länssmans